

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY

LIBRARY REVIEW

Rocznik 86

2018

zeszyt 3

Kwartalnik „Przeгляд Biblioteczny” jest wykazywany na liście czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z liczbą 9 punktów

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

TREŚĆ

ARTYKUŁY

- SEBASTIAN DAWID KOTUŁA: Pole badawcze bibliologii i informatologii – wybrane problemy 345
- JUSTYNA JASIEWICZ: Metody etnograficzne w bibliotekoznawstwie 358
- ARTUR ZNAJOMSKI: Bibliografie lokalne w opinii krytyków 374
- MAGDALENA WÓJCIK: *Library User Experience*, czyli o budowaniu doświadczenia użytkownika w bibliotece 392

Z WARSZTATÓW BADAWCZYCH

- GRZEGORZ OSIŃSKI, VESLAVA OSIŃSKA, JULITA NIEDŹWIECKA-AMBROZIAK, PRZEMYSŁAW KRYSIŃSKI, ADAM SZALACH: Analiza wizualna układów kompozycyjnych okładek książek metodą *eye trackingu* 403

SPRAWOZDANIA

- „Libraries for the Future – from Inspiring Spaces to Open Science” 39th Annual IATUL Conference (Oslo, 18-21 czerwca 2018) (*Olga Konatowska*) 423
- „Obecność książki w życiu młodego pokolenia” (Warszawa, 18-19 czerwca 2018 r.) (*Dorota Grabowska*) 428

RECENZJE I PRZEGLĄDY PIŚMIENICTWA

- Academic and Digital Libraries: Emerging Directions and Trends*. Ed. By Gloria J. Holbrook. New York: Nova Science Publishers, Inc., 2018 (*Małgorzata Kisilowska*) 433

Jadwiga Sadowska, Katarzyna Zimnoch: <i>Jednodniówki na terenie województwa białostockiego i województw wschodnich (nowogrodzkiego, poleskiego, wileńskiego, wołyńskiego) Drugiej Rzeczypospolitej</i> . Białystok: Wydaw. Uniwersytetu w Białymstoku, 2017 (Katarzyna Jamrozik)	436
Przegląd piśmiennictwa krajowego (Barbara Koryś)	443
Z lektur zagranicznych (Jacek Wojciechowski)	447
Z ŻYCIA SBP	461
WSKAZÓWKI DLA AUTORÓW	471

SEBASTIAN DAWID KOTUŁA
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
e-mail: sdkotula@poczta.umcs.lublin.pl

POLE BADAWCZE BIBLIOLOGII I INFORMATOLOGII – WYBRANE PROBLEMY

Sebastian Dawid Kotuła, doktor nauk humanistycznych w zakresie bibliologii i informatologii, adiunkt w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wśród obszarów jego zainteresowań naukowych znajdują się: cyfrowa kultura książki, telewizyjna promocja i reklama książki, technologie *open source* oraz nośniki informacji. Jest autorem ponad siedemdziesięciu publikacji, m.in. monografii *Wstęp do open source*, Warszawa 2014 (Nagroda Naukowa SBP im. Adama Łysakowskiego) oraz współautorem m.in. monografii *Aplikacje mobilne nie tylko w bibliotece*, Warszawa 2017 (wyróżnienie Rektora Politechniki Warszawskiej dla publikacji akademickiej w dziedzinie nauk technicznych i ścisłych przyznane podczas Targów Książki Akademickiej i Naukowej ACADEMIA 2017).

SŁOWA KLUCZOWE: Bibliologia. Informatologia. Pola badawcze. Proliferacja. Przedmiot badań.

ABSTRAKT: **Teza/cel** – Celem artykułu jest przedstawienie wybranych problemów dotyczących ustalania pola badawczego (pól badawczych) bibliologii i informatologii. **Metody badań** – artykuł powstał na podstawie analizy dostępnych publikacji naukowych w języku polskim poświęconych identyfikacji przedmiotu badań nauki o książce i nauki o informacji. W badaniach wykorzystano analizę piśmiennictwa. **Wyniki i wnioski** – tematyka przedmiotu badań bibliologii i informatologii podejmowana jest rzadko. Dostępne prace skupiają się głównie na przybliżeniu zagadnień podejmowanych w ramach nauki o informacji, dodatkowo w zawężonych zakresach. Brak jest ujęć kompleksowych, np. analiz repertuaru pól badawczych reprezentowanych we wszystkich publikacjach naukowych napisanych w języku angielskim czy polskim, dostępnych w czasopismach branżowych oraz w monografiach opublikowanych w określonym przedziale czasu. Zauważalna jest duża proliferacja pól badawczych dyscypliny, z czego wynikają trudności w precyzyjnym określeniu przedmiotu jej badań.

JUSTYNA JASIEWICZ
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii
Uniwersytet Warszawski
e-mail: justyna.jasiewicz@uw.edu.pl

METODY ETNOGRAFICZNE W BIBLIOTEKOZNAWSTWIE

Justyna Jasiewicz, dr, adiunkt na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. Zajmuje się problemem kompetencji informacyjnych młodzieży, społecznymi konsekwencjami korzystania z Internetu oraz przemianami mediów masowych w perspektywie rozwoju ICT. Autorka publikacji *Kompetencje informacyjne młodzieży* (Warszawa, 2012) oraz licznych artykułów naukowych i popularnonaukowych publikowanych w pracach zbiorowych: „Przeglądzie Bibliotecznym”, „Information-Wissenschaft und Praxis”, „Gazecie Wyborczej”, współautorka pracy *Informacja zdrowotna. Oczekiwania i kompetencje polskich użytkowników* (Warszawa 2013). Członkini licznych zespołów badawczych, ekspertka szeregu organizacji pozarządowych, w tym Fundacji Orange i Fundacji Nowoczesna Polska, w latach 2014-2016 head of research w Centrum Cyfrowym Projekt: Polska.

SŁOWA KLUCZOWE: Bibliotekoznawstwo. Etnografia. Metodologia. Metody badawcze. Metody etnograficzne.

ABSTRAKT: **Teza/cel** – Celem artykułu było podjęcie próby przeanalizowania obecności i wykorzystania etnograficznych metod badawczych w bibliotekoznawstwie. W związku z tym przeprowadzono analizy w zakresie stosowania obserwacji, badań terenowych oraz badań dzienniczkowych w projektach poświęconych pracownikom, użytkownikom i usługom bibliotek. **Metoda** – We wnioskowaniu wykorzystano wyniki badań własnych autorki, która przeprowadziła obszerne badanie w zakresie wykorzystania poszczególnych metod badawczych w piśmiennictwie naukowym. Analizy te zostały przeprowadzone w oparciu o zbiór 4832 abstraktów artykułów z 13 czasopism dziedzinowych (11 zagranicznych i 2 polskich najważniejszych tytułów), z lat 2010-2015. W artykule zaprezentowano wyniki dotyczące wykorzystania metod etnograficznych. Analizy ilościowe wzbogacono przeglądem wybranych sposobów stosowania przedmiotowych metod w piśmiennictwie naukowym. **Wyniki** – W wyniku badania stwierdzono, że metody etnograficzne są w ograniczony sposób stosowane w bibliotekoznawstwie. W literaturze zagranicznej ich występowanie jest rzadkie, zaś w polskiej – incydentalne. **Wnioski** – Jednocześnie zaprezentowane różnorodne sposoby wykorzystania tych metod w badaniu zagadnień, w których metody deklaratywne są niewystarczające, pozwala sądzić, że potencjał zastosowania metod etnograficznych w badaniach bibliotekoznawczych jest znaczący.

MAGDALENA WÓJCIK
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Jagielloński
e-mail: magda.wojcik@uj.edu.pl

LIBRARY USER EXPERIENCE, CZYLI O BUDOWANIU DOŚWIADCZENIA UŻYTKOWNIKA W BIBLIOTECE

Magdalena Wójcik, dr, adiunkt w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jej zainteresowania badawcze obejmują problematykę nowych form komunikacji w Internecie, w tym szczególnie mediów społecznościowych i ich związków z działalnością instytucji książki. Najważniejsze publikacje to: *Web 2.0 w działalności usługowej instytucji książki* (Kraków, 2013), *Rozszerzona rzeczywistość – potencjał badawczy z perspektywy bibliologii i informatologii*, *Przegląd Biblioteczny* 2014, R. 82, z. 4, s. 565-581 oraz *The Use of Web 2.0 Services by Urban Public Libraries in Poland: Changes over the Years 2011-2013*, *Libri* 2015, Vol. 65, Issue 2, Pages 91-103.

SŁOWA KLUCZOWE: Doświadczenie użytkownika. Ekonomia doświadczeń. Projektowanie usług. Usługi informacyjne. Użytkownik biblioteki.

ABSTRAKT: **Teza/cel** – Przedmiot artykułu stanowi koncepcja *Library User Experience* (LUX). Celem jest określenie potencjału koncepcji opartych na budowaniu doświadczenia użytkownika dla bibliotek i opracowanie schematu zastosowania LUX w projektowaniu innowacyjnych usług bibliotecznych. **Metoda** – Zastosowano metodę analizy i krytyki piśmiennictwa. W oparciu o wyszukiwanie prowadzone za pomocą wyszukiwarki zasobów naukowych Google Scholar – wybranej ze względu na szeroki zakres przeszukiwanych baz – ustalono stan badań nad zjawiskiem LUX. Pod uwagę wzięto wyłącznie prace opublikowane w języku polskim i angielskim w latach 2010-2017. **Wyniki** – Dokonano charakterystyki koncepcji LUX, porównano założenia LUX z założeniami koncepcji projektowej UXD (ang. *User Experience Design*), jak również porównano założenia LUX z zasadami charakterystycznymi dla ekonomii doświadczeń (ang. *experience economy*), założenia LUX odniesiono do koncepcji projektowych *service design* i *design thinking* oraz opracowano schemat zastosowania LUX w projektowaniu innowacyjnych usług bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem usług informacyjnych. **Wnioski** – Przeprowadzona analiza pokazuje dużą użyteczność podejścia LUX w projektowaniu innowacyjnych usług bibliotecznych.

GRZEGORZ OSIŃSKI

Instytut Informatyki

Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu

e-mail: grzegorz.osinski@wsksim.edu.pl

VESLAVA OSIŃSKA

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

e-mail: wiewo@umk.pl

JULITA NIEDŹWIECKA-AMBROZIAK

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

e-mail: julitaniedzwiecka@gmail.com

PRZEMYSŁAW KRYSIŃSKI

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

e-mail: krys@umk.pl

ADAM SZALACH

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

e-mail: aszalach@doktorant.umk.pl

ANALIZA WIZUALNA UKŁADÓW KOMPOZYCYJNYCH OKŁADEK KSIĄŻEK METODĄ *EYE TRACKINGU*

Dr Grzegorz Osiński. Absolwent Wydziału Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, gdzie obronił pracę doktorską. W latach 2001-2002 stypendysta w projekcie COCOMO realizowanym w Technical University w Kaiserlautern, w latach 2002-2003 stypendysta National Research Council w laboratoriach NASA/JPL w Pasadenie w Kalifornii. Obecnie pełni funkcję kierownika Instytutu Informatyki w Wyższej Szkole Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu. Naukowo zajmuje się analizą nieliniowych modeli chaotycznych w naukach medycznych i psychologii eksperymentalnej.

Dr hab. Veslava Osińska. Magisterium z fizyki zrobiła na Uniwersytecie Wileńskim. Doktorat oraz habilitację z zakresu informatologii obroniła na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W Instytucie Informacji Naukowej i Bibliologii pracuje jako adiunkt. Specjalizuje się w wizualizacji informacji, szczególnie pochodzącej z naukowych sieciowych baz danych. Redaguje portal naukowy o zastosowaniu wizualizacji informacji w różnych dziedzinach życia www.wizualizacjainformacji.pl.

Mgr Julita Niedźwiecka-Ambroziak. Kustosz biblioteczny, absolwentka kierunku Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo. Obecnie doktorantka w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliologii UMK. Zainteresowania naukowe: problematyka związana z zarządzaniem, organizacją i działalnością bibliotek uniwersyteckich, elektronicznych źródeł informacji oraz architektury i wizualizacji informacji, a także użyteczności serwisów edukacyjnych i naukowych.

Mgr Przemysław Krysiński. Absolwent kierunku Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo, pracownik Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii. Interesuje się nowymi technologiami, projektowaniem i wdrażaniem systemów CMS, wyszukiwaniem informacji oraz e-learningiem. Na co dzień zajmuje się grafiką komputerową i projektowaniem stron internetowych. Współtwórca kursów e-learningowych: „Bibweb” i „Login: biblioteka”.

Mgr inż. Adam Szalach. Doktorant w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Absolwent Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu na Wydziale Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej oraz Informatyki na kierunku Techniki Multimedialne. W swojej pracy naukowej zajmuje się wykorzystaniem technologii eye trackingu w analizie portali edukacyjnych, informacyjnych, architektury informacji w sieci oraz wykorzystania metody śledzenia ruchów gałek ocznych w dydaktyce.

SŁOWA KLUCZOWE: Eye tracking. Marketing książki. Neuroestetyka. Percepcja wizualna. Promocja książki.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Okładki książek są jednoznacznym, wizualnym identyfikatorem konkretnej pozycji wydawniczej. Umieszczenie większej liczby okładek w ograniczonym obszarze prezentacyjnym tworzy więc kompozycję graficzną, którą możemy traktować jako jeden obraz. Celem pracy jest określenie preferencji wizualnych obserwatorów, potencjalnych czytelników, obserwujących tak skomponowane obrazy. **Metoda badań** – W eksperymencie zastosowano metodologię syntetyczną, traktując pojęcie neuroestetyki w ujęciu Ramachandrana, jako wyznacznik określający preferencje wizualne obserwatorów. W tym celu zastosowano eksperymentalną metodę *eye trackingu*, traktując obrazy graficzne tak samo jak malarskie dzieła artystyczne. Analizowane obrazy skomponowano z kilku zbiorów okładek. **Wyniki** – Uzyskano wyniki potwierdzające słuszność stosowania sprawdzonych, uniwersalnych kodów kompozycyjnych, które okazały się skuteczne w promowaniu konkretnej książki w środowisku naukowym. Opracowano analizę jakościowo-ilościową, odnoszącą się bezpośrednio do strategii postrzegania różnych kompozycji okładek książek. Określono również wpływ predefiniowanego stylu graficznego na percepcję wizualną obserwatorów. **Wnioski** – Tworzenie układów graficznych złożonych z okładek książek powinno uwzględniać przede wszystkim kompozycję barwną. Wykazano, że szczególne znaczenie mają właściwie dobrane pozycje o odcieniach barwy czerwonej, współczynniki kontrastu barwnego oraz występujące na okładkach grafiki o kształcie ludzkiej twarzy.